

L'OXÍMORON PER EXCEL·LÈNCIA EN ELS TEXTOS DE CHIARA LUBICH: JESÚS ABANDONAT

*THE OSSIMORO FOR EXCELLENCE IN CHIARA
LUBICH TEXTS: JESUS FORSAKEN*

Amparo Gómez Olmos
Universitat de Barcelona
Escola Abba - Lingüística, Literatura i Filologia
amparogomez@focolars.org

RESUM: En els textos de Chiara Lubich es troben figures literàries de la família de l'antítesi, la paradoxa, l'oxímoron, entre les quals l'expressió "Jesús Abandonat", és a dir, la imatge de Jesús que en la creu crida l'abandó del Pare. En aquest article es vol aprofundir la força conceptual d'aquest sintagma, que considerem l'oxímoron per excel·lència de Chiara Lubich. Aquesta reflexió vol aprofundir la força conceptual del sintagma "Jesús Abandonat" i proposa la comprensió d'aquest oxímoron paradigmàtic com una clau de lectura per interpretar els esdeveniments del món actual, tan ple de contrastos i polaritzacions.

PARAULES-CLAU: Oxímoron; Jesús Abandonat; Contrast; Polarització; Covid-19

ABSTRACT: In Lubich's texts there are literary figures of the family of the antithesis, the paradox, the oxymoron, among which we identify the phrase "Jesus Forsaken", an image of Jesus who cries out on the cross for abandonment of the Father, as an example of the oxymoron excellence. Thus it can be seen in some short but dense content, which refers to the so-called Paradiso '49 period. This reflection intends to deepen the conceptual strength of the phrase "Jesus Forsaken" and proposes the understanding of this paradigmatic oxymoron as a key to interpreting the events of today's world, so full of contrasts and polarizations.

KEYWORDS: Oxymoron; Jesus Forsaken; Opposite to; Polarization.

1. CONFESSIÓ PRELIMINAR

Una confessió personal preliminar, per entendre millor el perquè d'aquesta relació. Des que era una estudiant, tenia certes dificultats a les classes de llengua per aferrar els conceptes de paradoxa, antítesi, oxímoron... He treballat com a professora a nivell d'educació secundària i també aquí, sincerament, experimentava alguns problemes a l'hora d'explicar aquests conceptes, potser no només perquè siguin una mica obscurs, sinó perquè per a mi continuaven essent una mica foscos. Personalment, diria que he assolit –encara

ara, vitalment– una comprensió progressiva d’aquestes figures retòriques, gràcies també a les contribucions conceptuals i expressives en els escrits de Chiara Lubich i en l’ús del llenguatge que ella en fa. Així doncs, que aquesta relació serveixi, humilment, com a agraïment a la universal mestra de Trento.

2. INTRODUCCIÓ

En els textos de Lubich es troben figures literàries de la família de l’antítesi, la paradoxa, l’oxímoron, entre les quals identifiquem el sintagma “Jesús Abandonat”, imatge de Jesús que en la creu crida l’abandó del Pare, com a exemple de l’oxímoron per excel·lència. Així es pot captar en un fragment, breu però dens de contingut, que es remunta al període anomenat *Paradís ’49*.

Comença amb una sèrie d’aclariments terminològics, prenent els diccionaris de referència de les llengües d’ús de l’autora: català, espanyol, italià.

Continua amb l’anàlisi del sintagma “Jesús Abandonat” i el seu caràcter oximòric, d’acord amb les definicions vistes precedentment. Per continuar l’aprofundiment, s’inclou un text de Chiara Lubich en el qual, per aclarir el significat de l’oxímoron “Jesús Abandonat”, recorre al llenguatge antitètic en una successió de moltes noves contraposicions. Aquest fragment correspon als paràgrafs 594-596 del *Paradís ’49*, corpus d’escrits de Lubich, encara inèdit com a tal conjunt de textos. No obstant, el tall pres en consideració s’ha publicat en diverses ocasions i per aquest article s’ha considerat la següent referència bibliogràfica: C. Lubich, *Gesù abbandonato*, edició d’Hubertus Blaumeiser, Città Nuova, Roma 2016, pp 55-56.

Després d’aquesta anàlisi, s’evidencien dues conclusions a partir de les idees descrites per Lubich en el fragment: Jesús Abandonat ho és tot, per tant, hi trobem totes les oposicions dualístiques; Jesús Abandonat no és mai igual: és una tal cosa i també la contrària, i també una altra de diferent, comprenent els matisos intermedis, superant d’aquesta manera els antagonismes a dos.

L’article prossegueix arriscant-se a exposar que la comprensió d’aquest oxímoron per excel·lència ofereix també una clau de lectura per interpretar les vicissituds del món actual, tan ple de contrastos. En aquest sentit, es fa referències, entre altres coses, als discursos de les lliçons magistrals per les làurees honoris causa a Chiara Lubich in teologia a Manila i en filosofia a Ciutat de Mèxic, en les quals es refereix a Jesús Abandonat com “el Déu del nostre temps”, “el Déu d’avui”.

Contextualitzant l'article al moment històric que es viu en el 2020 a causa de l'emergència mundial de la Covid-19, s'hi fa referència, establint una connexió entre les antítesis del text de Lubich i tot el que vivim encara avui amb motiu de la pandèmia.

Per concloure, després de tota l'exposició, hom es pregunta si aquest "oxímoron per excel·lència" pot contribuir d'alguna manera a ressanar totes les ferides que oprimeixen la humanitat d'avui dia, i per donar-ne una resposta es mostra un text de Lubich en el qual, establint una identificació entre Jesús Abandonat i "cada germà que sofreix", construeix ponts de llum i esperança entre els contrastos més candents.

3. PUNTUALITZACIONS TERMINOLÒGIQUES

Prenem els diccionaris de referència de les llengües que per a mi són d'us quotidià, català i castellà, i també italià, per començar amb el significat bàsic dels termes antítesi i oxímoron, considerant les accepcions referides a la retòrica.

Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans:

ANTÍTESI: Contrast que neix de l'acostament de dues idees, expressions, etc., que s'oposen l'una a l'altra.

OXÍMORON: Figura retòrica, variant de l'antítesi, que consisteix a posar de costat mots o unitats sintàctiques de sentit oposat.

Diccionario de la Real Academia de la Lengua Española:

ANTÍTESIS: Oposición de una palabra o una frase a otra de significación contraria, como en *te amo porque me odias*.

OXÍMORON: Combinación, en una misma estructura sintáctica, de dos palabras o expresiones de significado opuesto que originan un nuevo sentido, como en *un silencio atronador*.

Treccani online:

ANTITESI: Figura retorica consistente in un accostamento di parole o di concetti contrapposti, che acquistano maggior rilievo dalla vicinanza e dalla disposizione per lo più simmetrica.

OSSIMORO: Figura retorica consistente nell'accostare nella medesima locuzione parole che esprimono concetti contrari. *Una lucida pazzia, un silenzio eloquente, tacito tumulto, ghiaccio bollente*.

Veiem que tant l'antítesi com l'oxímoron ajunten paraules o expressions de significat contrari, de sentit oposat, però es pot captar un matís diferent. Clarament, en el diccionari català, es considera l'oxímoron una variant de l'antítesi i, en les tres llengües, s'entén que

hi ha un grau de major proximitat entre aquests termes en l'oxímoron, perquè es troben en la mateixa estructura sintàctica, en la mateixa expressió.

També és interessant l'observació del castellà, on es reconeix que l'estructura de l'oxímoron, amb elements de significat contrari, “provoca un nou sentit”.

4. L'OXÍMORON EN ELS TEXTOS DE CHIARA LUBICH: JESÚS ABANDONAT

A continuació volem aprofundir el significat d'aquestes figures retòriques en l'obra de Chiara Lubich i, més concretament, per referir-se a la idea de Jesús que mor en creu i crida “Déu meu, Déu meu, perquè m'has abandonat?”, que ella va comprendre com el moment del més gran dolor de Jesús i d'una importància tal que ha merescut la redacció d'un llibre a ell dedicat, i no senzillament un recull d'escrits, titulat –no per casualitat– *El crit*.

Certament, la crucifixió en si ja és una condemna per l'Home-Déu que trasbalsa qui ho pensa, perquè, al temps de Jesús, era una pena aplicada als pitjors crims comesos, als qui eren fora de la Llei. Però Chiara Lubich fa un descobriment lligat a la seva vivència en primera persona durant la Segona Guerra Mundial, a la seva Trento natal¹, que la porta a encunyar l'expressió “Jesús Abandonat”, solidificada amb el temps com una cosa sola, un sintagma indissoluble. Tractarem ara de copsar el significat que s'amaga darrere aquestes dues paraules: Jesús i Abandonat.

- Jesús: l'Home-Déu, el Fill de Déu encarnat, per tant, Déu a tots els efectes.
- Abandonat. Deixat sol, sense ningú, expulsat.

Sembla que no puguin anar juntes aquestes dues paraules, perquè... Com és possible que Déu sigui fet fora? No és l'omnipotència una qualitat seva? Com pot ser que sigui vençut, deixat de banda...?

Ens trobem, per tant, davant d'un veritable oxímoron, donat que, en el mateix sintagma nominal es posen junts aquests termes en contrast. I allò “nou” en la significació d'aquesta expressió es capta també gràcies a aquestes paraules de Chiara: «M'ha semblat que Jesús Abandonat mateix em repetís: “però si no m'estimes tu, qui m'estimarà?”, sobreentenent que Ell abandonat s'havia revelat a mi en primer lloc, com si des de fa vint segles m'hagués senyalat a mi» (LUBICH, 2016, p 117).

Fem un pas endavant i, per continuar explicat el valor de l'oxímoron de Jesús Abandonat, prenem un escrit de Lubich. La seva és una obra tan extensa que necessàriament

---

¹ Cfr. la vivència de Dori Zamboni en C. Lubich, *L'Unità e Gesù Abbandonato*, Città Nuova, Roma 2008, pp. 51-53, amb data 24 gener 1944. (Traducció al català: C. Lubich, *La unitat i Jesús Abandonat*, Ciudad Nueva, Madrid, 2016, pp. 47-48)

convé delimitar-ne l'abast. Volem prendre com a referència el corpus així anomenat Paradís '49; malgrat no s'ha publicat encara en la seva totalitat i de manera sistemàtica, n'hi ha amplis fragments publicats des de fa decennis, en llibres i revistes, o a través de discursos pronunciats per la mateixa Chiara. Tot i així, el conjunt del Paradís '49 és molt extens, per tant, mirarem amb lupa un fragment, amb data 6 setembre 1949, que és una petita gran perla, si pensem a les referències bibliogràfiques que trobem del mateix de ben lluny: ja l'any 1961, el diputat italià Iginò Giordani inclou aquest fragment en el seu llibre *La divina avventura*; en articles d'aprofundiment de la revista bimestral de cultura *Nuova Umanità* s'ha citat en diverses ocasions; la mateixa Chiara ha glossat en prosa el fragment original del '49 en el seu llibre, mencionat més amunt, *El crit*; en l'últim recull de textos de l'autora sobre Jesús Abandonat, obra pòstuma editada per Hubertus Blaumeiser, apareix també aquest text, i és que no podia ser d'una altra manera.

Heus ací el fragment que prenem en consideració, en el qual sembla que Chiara, per aclarir el significat de l'oxímoron "Jesús Abandonat", recorre al llenguatge antitètic en una successió de tantes noves contraposicions:

És bonic viure Jesús Abandonat en el moment present i dir-li pel seu nom. He observat que Jesús Abandonat ho és tot:

és tots els dolors,

és tots els amors,

és totes les virtuts,

és tots els pecats

(si s'ha fet "pecat"² s'ha fet –per amor– tots els pecats),

és totes les realitats.

Per exemple: Jesús Abandonat és el mut, el sord, el cec, l'afamat, el cansat, el desesperat, el traït, el fracassat, el poruc, l'assedegat, el tímid, el boig i tots els vicis! La foscor, la malenconia...

És l'audàcia³, és la Fe, l'Amor, la Vida, la Llum, la Pau, El Gaudi, la Unitat, la Saviesa, l'Esperit Sant, la Mare, el Pare, el Germà, l'Espòs, el Tot, el No Res, l'afecte, l'efecte, l'error, el son, la vetlla, etc. etc. És totes les coses més oposades: principi i fi: l'infinitament gran i petit... I s'observa que mai no és igual. (LUBICH, 2016, pp 55-56)

Aquest fragment ja ha estat rigorosament aprofundit per part de Pilar Marín Ferrer en un seu estudi lingüístic comparatiu de dos fragments del Paradís '49 centrats en Jesús Abandonat⁴, en *Come frecciate di luce*, de la col·lecció Estudis de l'Escola Abbà. En aquella relació s'examinen dos textos, un dels quals és el que ara nosaltres volem analitzar novament, observant com tota la seva redacció està en funció de posar en relleu el significat antitètic del gran oxímoron Jesús Abandonat.

Pràcticament tot el fragment és una enumeració retòrica, reforçada amb l'anàfora de les primeres línies. Una enumeració amb un ritme i una cadència pròpies, que fa efecte de continuïtat, però no de monotonia, perquè més d'una vegada es trenca, conferint-li així al text un dinamisme propi. De fet, podem reconèixer tres subdivisions: l'anàfora inicial, que recull termes oposats; el fragment central, amb un contingut semàntic més aviat negatiu; el final, amb alguns termes de contingut més positiu, en el qual la contraposició d'elements va passant de grans conceptes abstractes (Amor, Vida, Llum...), a relacions de parentiu (Mare, Pare, Germà, Espòs), a una oposició merament fonètica d'un sol element, gairebé com un joc de sons, que porta a camps semàntics diferents (afecte, efecte).

El verb per excel·lència del text és l'ésser en present, la qual cosa denota un contingut essencialment ontològic. Quasi com a anècdota apareixen altres formes verbals: viure i dir, en infinitiu; observar i fer-se, conjugats.

Aquesta omnipresència del verb ésser, juntament amb l'abundància de substantius i adjectius, confereix al fragment un estil nominal marcadament conceptual i en l'espectre de les contraposicions.

Dues conclusions es poden treure de les idees descrites per Lubich en el fragment:

- **Jesús Abandonat ho és tot**, per tant, hi entra tot, totes els elements oposats, totes les oposicions dualístiques.
- **Jesús Abandonat mai no és igual**, és a dir, és un certa cosa i també la contrària; i també una altra, de diferent, incloent-hi també els matisos intermedis, no només els extrems, superant d'aquesta manera també els antagonismes a dos.

5. CLAU DE LECTURA PER ALS ESDEVENIMENTS DE LA HUMANITAT ACTUAL I DE TOTS ELS TEMPS.

La realitat de Jesús Abandonat, com el gran oxímoron que ho comprèn tot, pot resultar una clau hermenèutica per llegir els esdeveniments de la humanitat en aquest segle i en els precedents, que, sovint, són plens de contradiccions. En totes aquestes situacions, la comprensió vital de Jesús Abandonat com *tots els dolors, tots els amors*, fa que no es fugi de tots aquests desafiaments, conflictes, ferides, etc., ans al contrari, fa que s'hi vagi a

l'encontre. Així ha estat en la vida de Chiara Lubich, que no s'ha tancat en un espiritualisme desencarnat, sinó més aviat s'ha compromès sempre allà on era més forta la divisió, en contacte amb les "ferides" de les persones, del món.

Seria oportú en aquest moment llegir les Lectio magistrales per les làurees h.c. a Chiara Lubich en teologia, a Manila, i en filosofia, a Ciutat de Mèxic⁵, en les quals fa referència a Jesús Abandonat com "el Déu del nostre temps", "el Déu d'avui". Prenem només alguns fragments del seu discurs en el reconeixement en filosofia per part de la Universitat Sant Joan Baptista de La Salle, en l'any 1997, per captar de la mateixa autora les seves explicacions sobre aquestes idees:

"La filosofia, com es diu, és la ciència dels "per què" en el sentit que busca aprofundir en els interrogants que l'home es planteja i, en la mesura del possible, de donar-ne resposta. (...) Hi ha un moment de la vida de Jesús carregat de respostes a cada "per què" nostre. És el moment del gran, grandíssim "per què" que Jesús va dirigir a Déu abans de morir en aquell misteriós crit seu: "Déu meu, Déu meu, perquè m'has abandonat?"

[...] Ens va semblar veure en Ell el Déu del nostre temps: la divina resposta a la misèria de milions de desheretats, a la recerca de sentit i d'ideals de les noves generacions desil·lusionades i desorientades, als abismes de sofriment i de prova que han fet bretxa en el cor dels homes per l'ateisme, que impregna gran part de la cultura moderna".

En un discurs a treballadors del món de la comunicació en l'any 2000⁶, prenent el concepte de l'abandó de Jesús sota la forma del "crit", el va posar en relació amb altres "crits" de l'imaginari col·lectiu del segle XX. Així diu Lubich:

"Qui no recorda l'angoixa de *El crit* del pintor noruec Edvard Munch, símbol de la soledat de l'home sense relacions? O el terror de la petita vietnamita Kim Phuc, captada per casualitat per la càmera del reporter mentre, envoltada de flames de napalm fugia cridant de la seva terra cremada(...)? Signes atroços que condueixen a l'abisme de l'abandó de Crist-Paraula que crida vers el silenci, vers l'absència de Déu".

En aquella ocasió, davant aquell públic de comunicadors, l'autora es pregunta si Jesús Abandonat és també el vèrtex de la comunicació, i es respon convençuda dient que sí:

"En aquest seu anul·lament en l'abisme de la individualitat, on cada relació és morta, és quan Ell fa do de la seva realitat de persona capaç de trobar Déu i les altres criatures. Precisament en aquesta donació sense límits, Ell es revela Paraula per la que es comunica infinitament Ell mateix i ens introdueix en el misteri de la redempció i de la vida de Déu, en el vòrtex de l'Amor entre el Pare, el Fill i l'Esperit".

5 *Dottorati honoris causa conferiti a Chiara Lubich*, edició de Rosalia Parlapiano, Florence Gillet, Città Nuova, Roma, 2016.

6 Lubich, Chiara, *Una cultura nuova per una nuova società*, Città Nuova, Roma, 2002, pàg 132-143.

Fent una comparació entre la ferida del costat de Jesús crucificat i l'espiritual de l'abandó, veiem que de la primera va sortir aigua i sang i de la segona ha sorgit una llum nova que pot inundar els diversos camps del saber, oferint una intel·ligència innovadora per captar el sentit més profund de tots els esdeveniments humans.

En el moment de començar el treball per aquest article, ningú sobre la terra podia imaginar la situació en la qual ens hi trobem tots immersos, a causa de l'emergència mundial de la Covid-19. Al moment d'acabar aquesta anàlisi no podem no fer-ne referència. N'hi hauria prou amb la lectura d'algunes línies del text de Chiara Lubich que hem agafat com a referència en aquesta intervenció, actualitzada a l'avui de la pandèmia, a l'experiència que cadascú de nosaltres pot haver tingut, per trobar una connexió íntima entre les antítesis del text de l'autora i tot el que vivim encara ara:

tots els dolors... dels malalts, dels familiars, dels que pateixen la crisi econòmica que se'n deriva...

tots els amors... dels metges, infermeres i tots els sanitaris, dels nets pels avis, dels científics...

el cansat...

el desesperat...

el fracassat...

el poruc...

la malenconia ...

laudàcia...

la vida...

l'afecte...

el son...

la vetlla...

l'infinitament gran i petit... una pandèmia global nascuda d'un virus microscòpic

I mai no és igual.

Veiem com queda sempre la porta oberta a noves comprensions de l'oxímoron per excel·lència, Jesús Abandonat, segons el que vivim homes i dones del nostre temps. Però, podem preguntar-nos: a més d'aquestes noves semblances amb les vivències contemporànies, el contingut essencial d'aquest "oxímoron per excel·lència", pot contribuir d'alguna manera a ressanar totes les ferides que oprimeixen la humanitat d'avui?

Per donar una resposta a aquest interrogant, prenem de nou les paraules de Chiara Lubich en el seu llibre *El crit* en les quals, establint una identificació entre Jesús Abandonat i "cada germà que sofreix", construeix ponts de llum i esperança entre els contrastos més candents:

Per a tots aquells que es veien semblants a Ell [Jesús Abandonat] i acceptaven de compartir la seva sort amb Ell, Ell esdevenia: per al mut, la paraula; per al qui no sap, la resposta; per al cec, la llum; per al sord, la veu; per al cansat, el repòs; per al desesperat, l'esperança; per al famolenc, la sacietat; per a l'il·lús, la realitat; per al traït, la fidelitat; per al fracassat, la victòria; per al poruc, la valentia; per al trist, l'alegria; per al vacil·lant, la seguretat; per a l'estrany, la normalitat; per al sol, la trobada; per al separat, la unitat; per a l'inútil, l'únic que és útil. El descartat se sentia escollit. Jesús abandonat era per a l'inquiet, la pau; per al refugiat, la casa; per a l'exclòs, la companyia.

D'aquesta manera , amb Ell les persones es transformaven i el sense sentit del dolor adquiria sentit. (LUBICH, 2000, p. 45).

N'hi ha prou amb aquestes paraules com a conclusió d'aquesta intervenció, juntament a un gran agraïment a Chiara Lubich, sigui per haver encunyat aquest oxímoron, sigui per haver-lo omplert de significat nou per a la llengua i per a la vida.

6. REFERÈNCIES BIBLIGRÀFIQUES

GIORDANI, Igino, **La divina avventura**, Roma, Città Nuova, 1961, pp. 164-165.

LUBICH, Chiara, **Il grido**, Roma, Città Nuova, 2000, pp. 43-48.

_____, **El crit**, Madrid, Ciudad Nueva, 2010, pp. 53-59.

_____, **Una cultura nuova per una nuova società**, Roma, Città Nuova, 2002, pp. 132-143.

_____, **L'Unità e Gesù Abbandonato**, Roma, Città Nuova, 2008, pp. 51-53.

_____, **La unitat i Jesús Abandonat**, Madrid, Ciudad Nueva, 2016, pp. 47-48.

_____, **Gesù abbandonato**, a cura di Hubertus Blaumeiser, Roma, Città Nuova, 2016, p 117.

_____, **Dottorati honoris causa conferiti a Chiara Lubich**, a cura di di: Rosalia Parlapiano e Florence Gillet, Roma, Città Nuova, 2016

MARCHETTI, Giorgio, Spunti per l'etica in alcuni scritti di Chiara Lubich su Gesù Abbandonato, in **Nuova Umanità** 170, pp. 169-186.

MARIN FERRER, Pilar, Studio comparativo di due brani del Paradiso '49 incentrati su Gesù Abbandonato, in AA.VV, **Come frecciate di luce. Itinerari linguistici e letterari nel racconto del '49 di Chiara Lubich**, Roma, Città Nuova, 2013, pp.153-165.

PELLI, Anna, Carisma e approfondimento teologico dell'abbandono di Gesù, in **Nuova Umanità** 105/106, pp. 327-353.

Altres fonts

<https://dle.rae.es/ant%C3%ADtesis?m=form> (visita 1-3-2020)

<https://dle.rae.es/ox%C3%ADmoron> (visita 1-3-2020)

<https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=ant%C3%ADtesi&AllInfoMorf=False&OperEntrada=0&OperDef=0&OperEx=0&OperSubEntrada=0&OperAreaTematica=0&InfoMorfType=0&OperCatGram=False&AccentSen=False&CurrentPage=0&refineSearch=0&Actualitzacions=False> (visita 1-3-2020)

<https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=ox%C3%ADmoron&AllInfoMorf=False&OperEntrada=0&OperDef=0&OperEx=0&OperSubEntrada=0&OperAreaTematica=0&InfoMorfType=0&OperCatGram=False&AccentSen=False&CurrentPage=0&refineSearch=0&Actualitzacions=False> (visita 1-3-2020)

<http://www.treccani.it/vocabolario/antitesi/> (visita 1-3-2020)

<http://www.treccani.it/vocabolario/ossimoro/> (visita 1-3-2020)

<https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=ant%C3%ADtesi&AllInfoMorf=False&OperEntrada=0&OperDef=0&OperEx=0&OperSubEntrada=0&OperAreaTematica=0&InfoMorfType=0&OperCatGram=False&AccentSen=False&CurrentPage=0&refineSearch=0&Actualitzacions=False> (visita 1-3-2020)

<https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=ox%C3%ADmoron&AllInfoMorf=False&OperEntrada=0&OperDef=0&OperEx=0&OperSubEntrada=0&OperAreaTematica=0&InfoMorfType=0&OperCatGram=False&AccentSen=False&CurrentPage=0&refineSearch=0&Actualitzacions=False> (visita 1-3-2020)

<http://www.treccani.it/vocabolario/antitesi/> (visita 1-3-2020)

<http://www.treccani.it/vocabolario/ossimoro/> (visita 1-3-2020)